

(המשך עמוד 48)

בשיקולי הדעת, חלק גדול מההחלטות היו פוזות מדי. אבל למרות פגמיו, אני חור שב שהוא סרט נכון, והלוואי ואעשה סרט טים נוספים שתהיה בהם אותה מידה של אותנטיות וכנות.

אך למרות הספקנות שבה התקבל הסרט בזמן הקרנתו, הובנה חשיבותו רק זמן מה לאחר מכן.

ב-1977 הוקרן הסרט חמש פעמים בסיי נמטק המרכזי בפאריס, ונלקח לפסטיבל קאן מטעם הפסטיבל הפאריסיאי. הביקור רות על הסרט בצרפת יצרו רושם שהוא היה ראוי לתגובות חמות יותר מכפי שקיבל בארץ. דעתו של אנרי ננג'ואה, מי שהיה מייסד הסינימטק ומנהלו עד 1977 היתה אהדת מאד, ואילו רוברטו רוסליני, אחד מגדולי במאי הנאוריאליזם בעולם (שהספיק לראות את הסרט זמן קצר לפני מותו, כאשר כיהן כיושב-ראש חבר השופטים בפסטיבל קאן), אמר שזהו סרט חשוב מאד, וטוב שעושים סרט כזה בישראל. למרבה הפליאה, אין לסרט — לדברי גיי סיים — קיום במסמכים הישראליים המתארים מה שנעשה בקולנוע בארץ בעשור האחרון.

מה שכואב לי זה שאני ממשיך לדבר על הסרט האחד והיחיד שעשיתי, לא צריך לעשות מזה מיתוסים, כי בסך-הכל זהו סרט ראשון שלי. אני בפיגור של חמש שנים, וביגלל הבעיות הכלכליות לא עשיתי עד היום סרט. זהו ריפויין-ידיים חמור, למרות שכתבתי סרטים רבים, וניסיתי להרים אותם. אני לא יוצא-דופן לגבי קולנוענים אחרים בארץ, שעשו סרט אחד, אבל העובדה שלא היתה תגובה מאנשי שלומנו גרמה לי להרגיש בודד במידה.

קואליציה

דיין-פרס

הרגשת התיסכול הנוראה הביאה להתכנסות של עשרה אנשי-קולנוע בארץ ביוזמתם של ניסים דיין ועוזי פרס (קולנוען צעיר, היושב בפאריס, שסירטו דומה לא דומה יוקרן בקרוב במוסיאון תל-אביב).

הקבוצה הנקראת קיץ — קולנוע יש-ראלי צעיר הוציאה קוליקורא בצורת מיני-סר, ומצורף אליו מיסמך-עבודה. הסיעון המרכזי במינשר עמד על הצורך בשינוי משמעותי של מדיניות הממשלה לגבי מינון לא הסרט הישראלי.

הקולנוע, טוען ניסים, צריך לשקף את החברה הישראלית, שהיא ביסודה חבי רה פולריסטית רבי-גונית, רבי-לשונית ומאוד דינמית. הוא חייב להיות מכל הסוגים ומכל המינים. החלטנו שאנחנו לא עוסקים בקליקות. קודם שהיה קולנוע, צריך להרבות בעשייה ולהרבות בכמות היוצרים. לתת ליותר אנשים יותר הזדמנויות, וכדי להגיע למטרה הזאת, צריך להזיל את אמצעי-הייצור מחד, ולדאוג לכך שהממשלה, על כל שלוחותיה, תהיה מעורבת יותר במימון, בהשקעה ובעידוד מאידך.

לאחר פירסום המינשר התפרזה הקבור צה, אך כתוצאה ממנה התגבשו קבוצות

לחץ ברורות יותר, שבעיקבותיהן הוקמה הקרן בת ה-12 המיליון להפקת עשרה סרטים ישראליים בשנה.

המבנים ההפקתיים הקיימים בארץ אינם נכונים לגבי המציאות הישראלית. ל-קולנוע הישראלי יש שתי בעיות — הצד הכלכלי והצד הסוציו-תרבותי. כדי שסרט זר יצליח בארץ, מספיק שיראוהו 100 אלף צופים. אבל לגבי סרט ישראלי המציאות היא שונה. אם תקציב של סרט גדול, הנעשה בפורמט רגיל של 35 מ"מ, מגיע היום לחמישה מיליון, הרי שההכנסות צריכות להגיע לעשרה מיליון לירות, לפחות. כדי להגיע לסכום כזה, חייבים להג-

צריך לעודד גם את היוצרים הבינוניים. הגאונים יצמחו ממילא. אחרי שיעשו הרבה סרטים. אבל אין ספק שאנחנו צריכים לפרוץ את הדרך, ואם לא נצליח, נצטרך לעשות איגוף מכיוון אחר. בסופו של דבר, הקולנוע אינו מוצר תעשייתי או ביזורי בלבד, הוא משקף גם את תמונת המצב החברתי, את מצבי-הרוח. הוא הסייסמוגרף של כל חברה. כשהיו סרטים ישראליים, נהיה על המפה, היום, למשל, חילו להקרין כאן שניים-שלושה סרטים יפאניים, פיתאום נדבר על יפאן.

אנארכיטט

בתיכון

דיין נולד ב-1946 בתל-אביב, למישר פחה ממוצא סורי, וגדל בשכונת ג'מור סין, הנקראת כיום גבעתי-עמל. כבר בכיתה ח' התחיל לכתוב סיפורים, ועם הזמן הפך כתב-ידוער במעריב לנוער. במקביל התפתח אצלו שיגעון-לדבר-אחד — הקול-נוע, כבר אז ראה הרבה סרטים, קרא את כל מה שניתן היה להשיג בעיברית על קולנוע, וכתב לעצמו רשימות ובהן שמות

מיני דברים שעם הזמן מתגלים כקולנוע טוב ביותר. זהו המכשיר הטוב ביותר לקליטה של גירויים קולנועיים. את החסר בהיסטוריה של הקולנוע מילא במועדון בית-לייטין של דויד גרינברג, ב-מוצאי-שבתות. בתיכון חדש כינאוהו אנארכיטט, משום ששם נחשב הקולנוע למוצר תרבותי נחות, לעומת קונצרט או הצגה טובה. אבל הדיבור לא הרפה ממנו, ובעקי שנות הצליח לסחוף עימו את כל הכי תה. מי שלא הלך לקולנוע, הרגיש שהוא לא בעניינים.

בצבא השתתף בחידוני-קולנוע ארציים, ובאחד מהם זכה בפרס הראשון. אלוף הקולנוע, כך הוא כונה, ובמשך שנה ראה כ-400 סרטים. היה לי כרטיס-כניסה חופשי, שאי-אפשר היה לזלזל בו, הוא מוסיף.

אחרי הצבא התקבל לבית-ספר למישר חק של ניסן נתיב, מי שהיה מדריכו לדרמה בתיכון חדש. רצייתי להיות שחקן, כשהיעד הסופי היה בימיו קולנוע או תיאטרון. במיסגרת בית-הספר תירגם שני מחזות — השחורים לג'אן ג'ינה ומישר לוקולוס לברטולט ברטס. במקביל פירסם בריבון הסיפורות קשת שני סיפורי-רימלחמה שזכו בביקורות מצוינות.

אחרי שסיים את בית-הספר לדרמה, שיחק תקופה קצרה בהבימה, ומייד נפנה לעיסוק קולנועי. הנסיון הראשון היה סרט סוהיאליסטי קצר בשם האיש בקצה. לאחר מכן שימש עוזר-במאי של הני וולמן ב-77. היה זה בית-הספר הטוב ביותר ללימוד קולנוע.

באותה תקופה הכיר את אשתו, השחקנית רחל דיין, המשחקת כעת בהבימה ועומדת לגלם את הדמות הנשית — המר-כזית בסופו של מילטון.

עד כה ביים ניסים כ-20 סרטים דוקור-מנטריים שרובם הוקרנו בטלוויזיה הכי-לית וחמישה סרטים דרמטיים בטלוויזיה הלימודית. ב-76 החליף לשנה את מנהל מכוני-קולנוע, נחמן אינגבר.

המטרה הראשונה שלי, כשניהלתי את המכון, היתה הפצת סרטים ישראליים קצרים. במשך שנה הצטברו כ-60 סרטים קצרים, שהמכון דאג להפיצם. אנשי-הסרטים הללו הגיעו למכון, והיתה זו הודמינות להכיר אחד את השני. מצאתי איתם הרבה מן המשותף. זאת היתה ההתחלה להתארגנות קבוצת קיץ.

בסך-הכל יש לי חלום. החלום שלי הוא לנהל דיאלוג עם עצמי בתור ישראלי, ובכל פעם לממש את הדיאלוג הזה על-ידי עשיית סרט. קוראים לזה קולי-נוע אישי, לא איכותי. ההפרדה שעושים כאן בין סרט איכותי לסרט מיסחרי היא פיקטיבית, איננה נכונה. כי סרט טוב או רע נקבע לפי התוצאות, לא הכוונות.

לקולנוע הישראלי אין אבא ולא אמא, הוא יתום. הוא נולד, אבל הוא ציליגרי. צריך לפתח לגביו תודעה, אצלנו מעדיפים לשמוע את דעתם של ציירים למיניהם ומשוררים אופנתיים כאנשי-רוח לכל דבר, ומתעלמים באופן בולט מאנשי-הקולנוע. אבל אסור לשכוח שהאחרונים הם מעצבי דעת הקהל, ודובריה של התרבות בכל מדינה.

אוריאלה וייט

דיין בבית הספר למישחק אלוף הקולנוע רצה ייל

דיין ב"השחורים" קוזמיצים עם סרטים

דיל את מיספר הצופים הפוטנציאליים של הסרט, ובהכרח להוריד את הרמה שלו. חצי-מיליון איש לא יכסו את ההוצאות, וזהו מיספר גדולי-חסית לאוכלוסיה המורגה כ-3 מיליון נפש.

נוצר מצב שהקולנוע מוציא מוצרים קלוקלים, הן מהצד התעשייתי והן מהבחינה החברתית. הדרך היחידה להציל את המצב היא להזיל את מחיר ההפקה. מיס-מרהעבודה מדבר על עשיית סרטים ב-16 מ"מ, שמחיר ההפקה שלהם הוא וול-שני שלישי ממחירו בפורמט רגיל. אפשר אחר-כך להגדיל אותם במעבדה, ואפשר גם להשאירם באותו פורמט, ולהקרין אור-תם בכל הארץ באולמות קטנים, עם מק-רנות של 16 מ"מ. (אולמות כאלה עדיין אינם קיימים בישראל), כפי שמקובל בכל רחבי העולם. כך ייווצר מצב שהיוצר יודקק להשקעה נמוכה, ולא יהיה תלוי בבעלי-אטליונים, הקושרים את ידיו. 100 אלף צופים יכסו את ההוצאות. בדרך זו תגדל כמות עשייה-סרטים בארץ.

Advertisement for Seiko Quartz watches. The text reads: 'יש לך טעם טוב. SEIKO QUARTZ עם חוחים.' Below the text is a close-up image of a hand wearing a Seiko Quartz watch with a metal link bracelet. The watch face is dark with white hands and markers, and a date window at the 3 o'clock position. The background is dark and textured.